NORAKSTS
Lieta Nr.A42420507
A-00846-10

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2010.gada 27.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A.Pāvele,

piedaloties pieteicējam *B.K.*,
atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Tieslietu ministrijas pilnvarotajam pārstāvim *K.S.*, un Ieslodzījuma vietu pārvaldes pilnvarotajai pārstāvei *I.O.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *B.K.* pieteikumu par Centrālcietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā un materiālā kaitējuma atlīdzību Ls 5406 apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] 2006.gada 21.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *B.K.* (turpmāk – pieteicējs) pieteikums ar lūgumu piedzīt no Latvijas Republikas atlīdzību Ls 5406 apmērā par morālā un materiālā kaitējuma nodarīšanu, kas izpaudusies kā pieteicēja sūtītās korespondences aizturēšana un pieteicēja personīgo vēstuļu pievienošana Rīgas apgabaltiesas krimināllietas materiāliem.

Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2007.gada 1.februāra lēmumu pieteikums pieņemts daļā par Centrālcietuma faktisko rīcību un morālā un materiālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 5406 apmērā.

[2] Pieteikumā pieteicējs norāda tālāk minētos lietas apstākļus un argumentus.

[2.1] 2005.gada 7.septembrī pieteicējs ticis iepazīstināts ar Centrālcietuma administrācijas ziņojumiem par to, ka aizturētas vairākas (divpadsmit) pieteicēja vēstules, nesniedzot pieteicējam paskaidrojumus par aizturēšanas iemesliem. No Rīgas apgabaltiesas darbinieka, privātā sarunā, pieteicējs uzzinājis, ka pieteicēja krimināllietas materiālos atrodas vairākas pieteicēja vēstules un tiesas dokumenti, kuri bija pievienoti vēstulēm, to starpā divu pieteicēja vēstuļu oriģināli. Pieteicējs uzskata, ka ar šādu rīcību ir aizskartas Satversmes 96.pantā garantētās pieteicēja tiesības uz korespondences neaizskaramību.

[2.2] Par minētās korespondences pazušanas faktu pieteicējs ir vērsies Centrālcietuma administrācijā, Ieslodzījuma vietu pārvaldē, Specializētajā vairāku nozaru prokuratūrā, Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētā prokuratūrā, kā arī, apstrīdot Centrālcietuma rīcību, vērsies Tieslietu ministrijā, taču savu tiesību aizsardzību no minētajām iestādēm pieteicējs nav saņēmis. Pieteicējs uzskata, ka tādējādi ir pārkāptas satversmes 92.pantā garantētās tiesības, kā arī pieteicēja cilvēktiesības, kas noteiktas Satversmes 96., 100.pantā.

[2.3] Pieteicējs uzskata, ka ar iepriekš norādīto pamattiesību nepamatotu aizskārumu, pieteicējam ir nodarīts materiālais un morālais kaitējums. Morālo

kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts, saņemot smagus apvainojumus no iestādēm, kurās vērsies savu tiesību aizsardzības nolūkā, pieteicējs vērtē Ls 5000 apmērā. Materiālo zaudējumu rašanos pieteicējs pamato ar ieguldīto darbu sūdzību un iesniegumu sagatavošanā Ls 281, sagatavojot pieteikumu tiesai Ls 75 un par pieteicēja juridisko darbu gaidāmajā lietas iztiesāšanā Ls 50. Minētās summas aprēķinātas pēc Latvijas zvērinātu advokātu darba samaksas minimālās likmes: Ls 50 par 8 stundu darba dienu vai Ls 50 par piedalīšanos lietas izskatīšanā pēc būtības tiesā. Kā šādas materiālas atlīdzības saņemšanas tiesisko pamatojumu pieteicējs ir norādījis Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 23.panta otro daļu.

[3] Tieslietu ministrija atbildot uz pieteicēja 2005.gada 2.novembra iesniegumu par Centrālcietuma rīcību, nepamatoti aizturot šādus pieteicēja sūtītos dokumentus:

1) 2005.gada 19.augusta prasības pieteikumu Rīgas pilsētas Centra rajona tiesai;

2) deviņas vēstules un trīs dokumentus (t.sk. iesniegumu Iekšlietu ministrijai);

3) *V.R.* Daugavpilī adresētu vēstuli,

norādījusi, ka pieteicējam motivētas atbildes Tieslietu ministrija sniedz saskaņā ar likumā „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" noteikto kārtību, papildus norādot, ka iesnieguma daļā par Centrālcietuma rīcību un Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegtajām atbildēm, kā arī par pieteicēja 2005.gada 27.jūlija iesniegumu Tieslietu ministrija ir pieprasījusi papildus informāciju Ieslodzījuma vietu pārvaldei un atbildi šajā daļā sniegs pēc informācijas saņemšanas.

2005.gada 16.decembrī Tieslietu ministrija sniegusi pieteicējam atbildi Nr.1-10/2095-K uz 2005.gada 2.novembra iesniegumu.

Tieslietu ministrija, iepazinusies ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes pieteicējam sniegtajām atbildēm 2005.gada 11.oktobrī vēstulē Nr.1/10-K/3766 (atbildot uz pieteicēja 2005.gada 17.oktobra sūdzību), 2005.gada 24.oktobra vēstulē Nr.1/12-K/3765/3907/3995 un 2005.gada 11.novembra vēstulē Nr.1/10-K/3760 (K-3766) (atbilde uz pieteicēja 2005.gada 14.septembra sūdzību) par pieteicēja korespondences aizturēšanas iemesliem, secinājusi, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde ir sniegusi pieteicējam atbildes pēc būtības un nesaskata iespēju tās papildināt.

Atbildot uz pieteicēja 2005.gada 24.septembra iesniegumu, Tieslietu ministrija paskaidrojusi, ka attiecībā uz pieteicēju Tieslietu ministrija nav izdevusi administratīvos aktus, līdz ar to pieteicējam nosūtītās Tieslietu ministrijas atbildes nav pārsūdzamas Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtība.

[4] 2007.gada 7.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemti Tieslietu ministrijas (turpmāk arī – atbildētājs) rakstveida paskaidrojumi, kuros atbildētājs norāda, ka neatzīst par pamatotu un lūdz lietā izbeigt tiesvedību, pamatojoties uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[4.1] Atbildētājs uzskata, ka Centrālcietuma rīcība, aizturot pieteicēja korespondenci, neierobežoja pieteicēja cilvēktiesības. Tiesību uz korespondences neaizskaramību ierobežojums pieteicējam noteikts saskaņā ar Satversmes 116.pantu. Pieteicējam nav liegtas saziņas iespējas, sūtot korespondenci, kuras saturs nav attiecināms uz ierobežojumiem, kas noteikti Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumu Nr.211 „Izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk arī – Noteikumi Nr.211) 32.punktā. Ņemot vērā, ka pieteicējs ir īpaši pakļauta persona un pieteicēja cilvēktiesības Centrālcietums nav ierobežojis, Centrālcietuma rīcība

aizturot korespondenci nav uzskatāma par faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma izpratnē.

[4.2] Pieteicēja norādītais morālā kaitējuma apmērs nav attiecināms uz morālo kaitējumu, kas būtu radīts, ja konstatētu Centrālcietuma administrācijas prettiesisku faktisku rīcību. Atbildētājs uzskata, ka pieteicējam nav nodarīts morālais kaitējums Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.panta izpratnē.

[4.3] Pieteicēja norādītais darba ieguldījums juridiska satura dokumentu un pieteikuma tiesai sagatavošanā, kā arī piedalīšanās gaidāmajā lietas iztiesāšanā saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta ceturto daļu nav uzskatāms par mantisku zaudējumu, kas būtu atlīdzināms, konstatējot Centrālcietuma administrācijas prettiesisku rīcību.

[5] Administratīvajā rajona tiesā 2008.gada 31.martā saņemti Ieslodzījuma vietu pārvaldes paskaidrojumi, ar kuriem Ieslodzījuma vietu pārvalde iebilst pret pieteicēja pieteikumā ietverto prasījumu, lūdzot izbeigt tiesvedību lietā, norādot tālāk minētos lietas apstākļus un argumentus.

[5.1] 2008.gada 18.martā Ieslodzījuma vietu pārvaldē tika saņemts Centrālcietuma skaidrojums Nr.3/1-3103 par pieteicēja saraksti ar fiziskām personām, kurā norādīts, ka aptuveni 2005.gada jūlijā Centrālcietuma Drošības daļā konstatēts, ka pieteicējs kā ieslodzītais sarakstoties ar dažādām brīvībā esošām personām, pārsūtot dažādus dokumentus, ar šo personu palīdzību mēģina īstenot krāpnieciska rakstura darbības, kas varētu negatīvi ietekmēt izmeklēšanas procesu, kā arī citus ieslodzītos. Centrālcietums pārbaudes rezultātā noskaidroja, ka pieteicējs neveic personīgo saraksti, bet izmanto personas, kuras atrodas brīvībā, savos savtīgos nolūkos. Aploksnēs, kas bija adresētas pieteicējam, privāta rakstura vēstuļu nebija. Piemēram, *L.P.* un *J.* ģimene no pieteicēja puses ar viltu bija maldināti, jo nevienā aploksnē, ko sūtīja *L.P.* un *J.* ģimene privāta rakstura vēstuļu nebija, bet tajās atradās aploksnes un pastmarkas lielā daudzumā, kā arī kvītis par dažādām maksām, dažādi dokumenti un dokumentu projekti, kas arī bija sagatavoti par *J.* un *P.* naudas līdzekļiem. Rezultātā 2006.gadā pieteicējam tika noteikts saziņas ierobežojums ar *J.* ģimeni un *P.*

[5.2] Pamatojoties uz Noteikumu Nr.211 32.punktu, Centrālcietuma administrācija 2005.gadā aizturēja šādu pieteicēja korespondenci:

1) *L.P.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz 8 lapām (pieteicēja nr.1260), par kuras aizturēšanas iemesliem pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

2) *V.R.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz 4 lapām (pieteicēja nr.1129), par kuras aizturēšanu pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

3) *V.R.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz 3 lapām (pieteicēja nr.1259, 1253, 1252), par kuras aizturēšanu pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

4) *V.M.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz 2 lapām (pieteicēja nr.1235), par kuras aizturēšanu pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī;

5) *T.B.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz 2 lapām (pieteicēja nr.1275, 1274), par kuras aizturēšanu pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 12.septembrī;

6) *E.M.* adresēta vēstule ar aploksnes saturu uz 1 lapas (pieteicēja Nr.1290), par kuras aizturēšanu pieteicējam rakstveidā paziņots 2005.gada 7.septembrī.

[5.3] Pamatojoties uz Latvijas kriminālprocesa kodeksa 50.panta trešo daļu, Centrālcietums informēja kriminālprocesa virzītāju par pieteicēja darbībām, nosūtot

uz Rīgas apgabaltiesu atsevišķas pieteicēja sarakstes kopijas, neaizturot saraksti, nosūtot to adresātiem.

No Centrālcietuma sarakstes redzams, ka adresātiem nosūtītas šādas vēstules:

1) *J.* ģimenei, „*V.*" adresēta vēstule (pieteicēja nr.1164, 1167), nosūtīta 20.07.2005. vēstules Nr.3/4-9391;

2) *V.S., J.* ģimenei adresētas vēstules (pieteicēja nr.1191, 1188) nosūtītas ar 29.07.2005. vēstuli nr.3/4-9835

3) vēstules ar pieteicēja nr.1247, 1244 nosūtītas ar 25.08.2005 vēstuli Nr.3/4-10618.

[5.4] Korespondence tika aizturēta satversmes 116.pantā noteiktajos ietvaros, neliedzot pieteicējam sūtīt korespondenci, kuras saturs nav attiecināms uz Noteikumu Nr.211 32.punktu.

[5.5] Pieteicēja prasījums par morālā un materiālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 5400 nav apmierināms, pamatojoties uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5., 9., 7.pantu.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja prasījumu par Centrālcietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un prasību par materiālo zaudējumu par pastmarku atlīdzību un personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, pamatojoties uz pieteikumā un pieteikuma papildinājumos norādītajiem argumentiem. No prasījuma par morālo kaitējumu Ls 5000 apmērā pieteicējs 2008.gada 25.janvāra tiesas sēdē atteicās.

[7] Atbildētāja Tieslietu ministrijas pārstāvis tiesas sēdē neatzina pieteicēja pieteikumu, pamatojoties uz rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem. Papildus atbildētāja pārstāvis tiesas sēdē atzina, ka atbildētājam bija pienākums pēc būtības vērtēt Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcību.

[8] Atbildētāja pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes kā līdzatbildētāja pārstāvis uz tiesas sēdi nav ieradies. No Ieslodzījuma vietu pārvaldes 2008.gada 29.septembrī saņemta vēstule, kurā sniegta informācija, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvis nevar piedalīties tiesas sēdē un lūdz atlikt lietas izskatīšanu. Par tiesas sēdes laiku un vietu Ieslodzījuma vietu pārvaldei bija paziņots savlaicīgi, kā arī lietā ir iesniegti detalizēti atbildētāja rakstveida paskaidrojumi. Līdz ar to, tiesa pēc lietas materiālu pārbaudes un pārējo procesa dalībnieku viedokļa uzklausīšanas nolemj skatīt lietu bez Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvja klātbūtnes.

Motīvu daļa

[9] Uzklausījusi pieteicēja un atbildētāja pārstāvja paskaidrojumus un izvērtējot lietas materiālus, tiesa atzīst pieteicēja prasījumu par pamatotu un apmierināmu daļā par Centrālcietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nepaskaidrojot pieteicējam korespondences aizturēšanas iemeslus un neizskatot pieteicēja sūdzības pēc būtības.

[10] Tiesa konstatē sekojošus faktiskos apstākļus:

[10.1] Ar 2005.gada 15.jūlija vēstuli Nr.3/4-9204 Centrālcietuma priekšnieks vērsies pie Rīgas apgabaltiesas ar lūgumu lemt jautājumu par pieteicēja personīgās sarakstes ierobežošanu, kuras pielikumā pievienotas pieteicēja sarakstes kopijas *(lietas I sējuma 40.lapa)*; ar 2005.gada 20.jūlija vēstuli 3/4-9391 Centrālcietuma priekšnieks ir papildus nosūtījis pieteicēja rakstīto vēstuļu kopijas *(lietas I sējuma 41.lapa)*. 2005.gada 29.jūlijā Centrālcietuma administrācijas priekšnieks papildus nosūtījis *B.K.* vēstuļu (R 1191, R1188) un tām pievienoto dokumentu kopijas *(lietas I sējuma 42.lapa)*.

[10.2] Ar 2005.gada 18.jūlija vēstuli – iesniegumu (Administratīvā procesa likuma 91. un 98.panta kārtībā) pieteicējs ir vērsies Specializētā vairāku nozaru prokuratūrā

[10.3] Atbildot uz pieteicēja 2005.gada 19.jūlija iesniegumu, Ieslodzījuma vietu pārvalde 2005..gada 28.jūlijā vēstulē Nr.1/15-K/2811 informē pieteicēju par viņa tiesībām sarakstīties ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma *(lietas I sējuma 138.-139.lapa)*.

[10.4] 2005.gada 25.augustā Centrālcietuma priekšnieka vietnieks ar vēstuli Nr. 3/4-10618 nosūtījis Rīgas apgabaltiesai aploksni, kas adresēta *V.J.* un tajā ieliktās divas pieteicēja vēstules (R-1247, R-1244) *(lietas I sējuma 19.lapa)*;

[10.5] Ar 2005.gada 29.augusta vēstuli Nr.3/4-10740 Centrālcietuma priekšnieks lūdz lemt par pieteicēja saraksti saskaņā ar Noteikumu Nr.211 29.punktu *(lietas I sējuma 43.lapa)*. Ar 2005.gada 29.augusta vēstuli Rīgas apgabaltiesa atsaka Centrālcietuma administrācijas lūguma izpildi *(lietas I sējuma 44.lapa)*.

[10.6] Ar 2005.gada 7.septembra paziņojumu Centrālcietuma administrācija 2005.gada 14.septembrī informējusi pieteicēju par aploksnes, kur norādīts adresāts *V.R., /adrese/*, aizturēšanu. 2005.gada 14.septembrī. Paziņojums satur pieteicēja ierakstu par konverta ar markām Ls 0,45 saņemšanu *(lietas I sējuma 160.lapa)*.

[10.7] Ar 2005.gada 7.septembra paziņojumu Centrālcietuma administrācija 2005.gada 14.septembrī informējusi pieteicēju par aploksnes, kur norādīts adresāts *V.M., /adrese/*, aizturēšanu. Paziņojums satur pieteicēja ierakstu par konverta ar markām Ls 0,45 saņemšanu *(lietas I sējuma 168.lapa)*.

[10.8] Ar 2005.gada 7.septembra paziņojumu Centrālcietuma administrācija 2005.gada 14.septembrī informējusi pieteicēju par aploksnes, kur norādīts adresāts *E.M., /adrese/*, aizturēšanu. Paziņojums satur pieteicēja ierakstu par konverta ar markām Ls 0,42 saņemšanu *(lietas I sējuma 172.lapa)*.

[10.9] Ar 2005.gada 7.septembra paziņojumu Centrālcietuma administrācija 2005.gada 14.septembrī informējusi pieteicēju par aploksnes, kur norādīts adresāts *V.R.* k-gs, */adrese/*, aizturēšanu. Paziņojums satur pieteicēja ierakstu par konverta ar markām Ls 0,30 saņemšanu *(lietas I sējuma 175.lapa)*.

[10.10] Ar 2005.gada 12.septembra paziņojumu Centrālcietuma administrācija 2005.gada 14.septembrī informējusi pieteicēju par aploksnes, kur norādīts adresāts *T.B., /adrese/*, pieteicējs iepazīstināts 2005.gada 14.septembrī. Paziņojums satur pieteicēja ierakstu par konverta ar markām Ls 0,50 saņemšanu *(lietas I sējuma 181.lapa)*.

[10.11] Ar 2005.gada 7.septembra paziņojumu Centrālcietuma administrācija 2005.gada 14.septembrī informējusi pieteicēju par aploksnes, kur norādīts adresāts *L.P., /adrese/*, pieteicējs iepazīstināts 2005.gada 14.septembrī. Paziņojums satur pieteicēja ierakstu par konverta ar markām Ls 0,50 saņemšanu *(lietas I sējuma 186.lapa)*.

[10.12] Ar 2005.gada 14.septembra vēstuli (sūdzību) pieteicējs vērsies Specializētajā vairāku nozaru prokuratūrā par Centrālcietuma amatpersonu rīcību, aizturot pieteicēja korespondenci, neizskaidrojot aizturēšanas motīvus *(lietas I sējuma 155.lapa)*. Pieteicēja vēstule ar 2005.gada 27.septembra vēstuli Nr.4/13.1226-4267.05 pēc piekritības nosūtīta Ieslodzījuma vietu pārvaldei *(lietas I sējuma 105.lapa)*.

[10.13] Ar 2005.gada 15.septembra sūdzību pieteicējs vērsies Tieslietu ministrijā par Centrālcietuma administrācijas rīcību, aizturot pieteicēja korespondenci, lūdzot par šo Centrālcietuma administrācijas rīcību veikt pārbaudi *(lietas I sējuma 140.lapa)*.

[10.14] Ar 2005.gada 25.septembra vēstuli (sūdzību) pieteicējs vērsies pie Specializētās vairāku nozaru prokuratūras virsprokurora ar lūgumu veikt pārbaudi par Centrālcietuma administrācijas rīcību attiecībā par pieteicēja korespondences aizturēšanu *(lietas I sējuma 154.lapa)*. Sūdzība ar 2005.gada 5.oktobra vēstuli Nr.4/13.1194-4898.5 nosūtīta Ieslodzījuma vietu pārvaldei izskatīšanai pēc būtības *(lietas I sējuma 104.lapa)*. Par Ieslodzījuma vietu pārvaldes saņemto atbildi Specializētā vairāku nozaru prokuratūra ar 2005.gada 16.decembra vēstuli informējusi pieteicēju, norādot, ka pieteicējam ir tiesības ar iesniegumu par zaudējumu atlīdzību vērsties iestādē, kas nodarījusi zaudējumus *(lietas I sējuma 106.lapa)*.

[10.15] Ieslodzījuma vietu pārvalde 2005.gada 11.oktobra vēstulē Nr.1/10-K3766 informējusi pieteicēju, ka Centrālcietuma administrācija, aizturot pieteicēja sūtītās vēstules, ir rīkojusies saskaņā ar Noteikumu Nr.211 32.punktu, kā arī ir norādījusi, ka pieteicējam pret parakstu ir izskaidroti visi korespondences aizturēšanas iemesli *(lietas I sējuma 150.lapa)*.

[10.16] Ieslodzījuma vietu pārvalde 2005.gada 24.oktobra vēstulē Nr.1/12-K/3765/3907/3995 (atbilde uz pieteicēja 2005.gada 14.septembra un 25.septembra sūdzībām, kas saņemtas no Specializētās vairāku nozaru prokuratūras) informējusi pieteicēju, ka Centrālcietuma administrācija korespondenci ir tiesīga aizturēt vienīgi uz Noteikumu Nr.211 32.punkta pamata, nevērtējot faktiskās korespondences aizturēšanas tiesiskumu *(lietas I sējuma 147. lapa)*.

[10.17] 2005.gada 2.novembrī pieteicējs vērsies ar iesniegumu Tieslietu ministrijā par Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcību pēc būtības nevērtējot un Centrālcietuma administrācijas rīcību saistībā ar pieteicēja korespondences aizturēšanu *(lietas I sējuma 144.lapa)*.

[10.18] 2007.gada 22.janvārī Administratīvajā apgabaltiesā saņemti pieteicēja pieteikuma precizējumi *(lietas I sējuma 100.-102. lapa)*, kuros pieteicējs precizējis pieteikuma priekšmetu, norādot, ka pārsūdz arī Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību.

[10.19] Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 30.janvāra lēmumu administratīvajā lietā atbildētāja pusē kā līdzatbildētājs pieaicināta Ieslodzījuma vietu pārvalde *(lietas II sējuma 18.-19.lapa)*.

[11] Lietā ir strīds par to, vai Centrālcietuma administrācija rīkojās tiesiski, aizturot pieteicēja korespondenci, kā arī, vai līdzatbildētāji Ieslodzījuma vietu pārvalde un Tieslietu ministrija ir rīkojušies tiesiski, pēc būtības nevērtējot Centrālcietuma administrācijas rīcību.

[12] Satversmes 96.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Savukārt Satversmes 116.pants pieļauj šo tiesību ierobežošanu, nosakot, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 96., 97., 98., 100., 102., 103., 106. un 108. pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Saskaņā ar Latvijas Kriminālkodeksa 76.panta sesto daļu apcietināto ievietošanas un izvietošanas kārtību, dienas kārtību, tiesības un pienākumus, medicīnisko aprūpi un materiālo nodrošinājumu, drošības pasākumus, kārtību, kādā apcietinātie tiek atbrīvoti no izmeklēšanas cietuma vai pārcelti uz citu brīvības atņemšanas iestādi, nosaka Ministru kabinets. Savukārt uz šīs tiesību normas pamata Noteikumu Nr.211 26.punkts nosaka, ka apcietinātajam ir tiesības sazināties ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma sarakstoties, kā arī lietojot izmeklēšanas

cietuma tālruni. Saziņas ierobežojumus apcietinātajam nosaka procesa virzītājs rakstiskā paziņojumā. Noteikumu Nr.211 31.punkts nosaka, ka apcietinātā saraksti ar citām personām kontrolē, un gadījumā, ja korespondences saturs apdraud citu cilvēku tiesības, demokrātiskas valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību, kā arī ieslodzījuma vietas drošību, saskaņā ar Noteikumu Nr.211 32.punktu korespondence ir aizturama, paskaidrojot apcietinātajam aizturēšanas iemeslus.

No iepriekš norādītajām tiesību normām izriet, ka korespondences neaizskaramība ir viena no Satversmē garantētajām pamattiesībām un šādu tiesību ierobežojums ir pieļaujams tikai Satversmes 116.pantā noteiktajos gadījumos. Attiecībā pret apcietinātajiem, kuri ir ievietoti izmeklēšanas cietumā, ar likumu ir noteikta korespondences neaizskaramības tiesību ierobežošana, pieļaujot korespondences kontroli un aizturēšanu. Taču no tiesību normā uzliktā pienākuma paskaidrot aizturēšanas iemeslus izriet pienākums informēt aizturēto par korespondences aizturēšanu un izskaidrot aizturētajam šādas rīcības pamatojumu. Kā norādījis Senāta Administratīvo lietu departaments, pamattiesību īstenošanas prettiesiska liegšana, iestādei neizdarot tiesiskuma un samērīguma apsvērumus pati par sevi ir būtisks cilvēktiesību pārkāpums *(sk. Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 8.septembra lēmumu lietā Nr.575/2008 11.punktu)*.

Tādējādi tiesa par nepamatotu atzīst atbildētāja argumentu, ka pieteicēja vēstuļu aizturēšana nav uzskatāma par iestādes faktisko rīcību, jo neierobežo pieteicēja cilvēka tiesības.

[13] Ogres rajona tiesas 2008.gada 15.septembra vēstulē Nr.1-5/148 *(lietas II sējuma 152.lapa)*, kurā norādīti pieteicēja sarakstes dokumenti, kas pievienoti krimināllietas Nr.1370020703 materiāliem, starp pievienoto vēstuļu kopijām minētas arī divas vēstules (nevis kopijas): pietecēja 2005.gada 21.augusta vēstule, kura sākas ar tekstu „*V.*, zdravstvuj..” un 2005.gada 22.augusta vēstule, kas adresēta *J.* ģimenei. Krimināllietas materiālos ir šo vēstuļu oriģināli, tādēļ secināms, šīs vēstules nevarēja būt nosūtītas to adresātiem, līdz ar to atzīstams, ka minētās vēstules, pretēji Ieslodzījuma vietu pārvaldes paskaidrojumos norādītajam, tika aizturētas.

No lietas materiāliem izriet, ka par minēto vēstuļu aizturēšanu pieteicējam ne tikai nav izskaidroti vēstuļu aizturēšanas iemesli, bet nav pat paziņots par šādu vēstuļu aizturēšanu.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, tiesa secina, ka Centrālcietuma rīcība aizturot pieteicēja 2005.gada 21.augusta un 2005.gada 22.augusta vēstules, par aizturēšanas faktu un iemesliem nepaziņojot pieteicējam ir atzīstama par prettiesisku.

[14] Lietā nav strīds un no lietas materiāliem tiesa ir guvusi apstiprinājumu, ka Centrālcietuma administrācija ir aizturējusi šādas pieteicēja vēstules:

1) 2005.gada 4.jūlija vēstule, 2005.gada 16.jūlija vēstule, adresāts *V.R.* k-gs, */adrese/*,

2) 2005.gada 13.augusta vēstule, adresāts *V.M.*, */adrese/*,

3) 2005.gada 25.augusta vēstule, adresāts *V.R.*, */adrese/*, kuras pielikumā aploksnē pievienotas 2005.gada 28.augusta vēstule *M.P.*, 2005.gada 25.augsuta vēstule Kasparam, *S.Č.* un *S.T.*.

4) 2005.gada 29.augusta vēstule, adresāts *L.P.*, */adrese/*,

5) 2005.gada 11.septembra vēstule, adresāts *E.M.*, */adrese/*,

6) 2005.gada 8.septembra vēstule, adresāts *T.B.*, */adrese/*, kuras pielikumā pievienota 2005.gada 7.augusta vēstule *O.Č.* vecākiem.

Par minēto vēstuļu aizturēšanu pieteicējam ir paziņots ar Centrālcietuma administrācijas attiecīgiem 2005.gada 12.septembra, 14.septembra un 17.septembra

paziņojumiem. Vienlaicīgi ar paziņojumiem par vēstuļu izņemšanu pieteicējam ir izsniegtas aploksnes ar markām par kopējo summu Ls 2,62. Paziņojumi satur pieteicēja izdarītu ierakstu ar apliecinājumu par aplokšņu ar markām saņemšanu ar norādi par marku vērtību.

Minētie paziņojumi ir ar vienādu saturu, un tajos norādīts, ka, pamatojoties uz Noteikumu Nr.211 32.punktu, Centrālcietums paziņo pieteicējam, ka ir aizturēta pieteicēja aploksne un aploksnes saturs, norādot adresātu, kā arī aizturēto aploksnes satura lapu skaitu. Paziņojumos ir citēts Noteikumu Nr.211 32.punkta teksts, taču paziņojumi nesatur paskaidrojumu, kāpēc vēstules tiek aizturētas, paziņojumos nav norādīti vēstuļu aizturēšanas iemesli.

Administratīvā procesa likuma 150.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka iestādei ir jāpierāda tie apstākļi, uz kuriem tā atsaucas kā uz savu iebildumu pamatojumu. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmo daļu administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

No lietas materiālos esošās Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstules Nr.3/1-3108, kas adresēta Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam *(lietas II sējuma 57. – 59.lapa)* secināms, ka galvenais iemesls, kura dēļ pieteicēja vēstules aizturētas ir tas, ka pieteicējs izmantojot brīvībā esošas personas sarakstās ar saviem kriminālprocesa un citu kriminālprocesu dalībniekiem. Turklāt pieteicējs maldina brīvībā esošās personas, ar kurām veic saraksti, par savu personību, apgalvojot, ka ir rehabilitācijas fonda „Cerību stars" juridiskais konsultants un sniegs juridisku palīdzību minēto personu radiniekiem, kas atrodas brīvības atņemšanas iestādēs. Tādējādi secināms, ka Centrālcietums uzskatījis, ka konkrētā sarakste var traucēt kriminālprocesu izmeklēšanu, kā arī apdraudēt sabiedrības drošību un personu labklājību, ņemot vērā to, ka personas, ar kurām pieteicējs sarakstījās, izpildīja dažādus pieteicēja prasījumus par saviem līdzekļiem, piemēram, nomaksāja pieteicēja vietā dažādas nodevas, sūtīja pieteicējam aploksnes un pastmarkas, sagatavoja pieteicējam dokumentus.

Vienlaikus tiesa konstatē, ka Ieslodzījuma vietu pārvalde pieteicējam adresētajās vēstulēs ir norādījusi, ka korespondences aizturēšanas iemesli pieteicējam ir paskaidroti pret parakstu (sk. šī sprieduma 10.15.punktu), taču lietā nav iegūti pierādījumi, kas apstiprinātu Ieslodzījuma vietu pārvaldes izteikto apgalvojumu. Arī Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstulē Nr.3/1-3103 sniegtā informācija nepierāda pretējo, jo tajā ir atsauce uz pieteicējam izsniegtajiem paziņojumiem par vēstuļu aizturēšanu, kuros nav norādīts konkrēts vēstuļu aizturēšanas iemesls.

No iepriekš norādītā izriet, ka Ieslodzījuma vietu pārvaldes norādītie apstākļi par korespondences aizturēšanas iemeslu paziņošanu pieteicējam pret parakstu nav atzīstami par nodibinātiem. Līdz ar to tiesa secina, ka Centrālcietuma administrācija, paziņojot pieteicējam par vēstuļu aizturēšanu, paziņojumā nenorādot konkrētu aizturēšanas iemeslus, nav ievērojusi Noteikumu Nr.211 32.panta prasības, tādējādi pārkāpjot Satversmes 116.pantā noteikto Satversmē garantēto pamattiesību ierobežošanas kārtību, kas uzskatāms par būtisku cilvēktiesību pārkāpumu.

[15] Attiecībā uz pieteicēja prasījumu, izvērtēt, vai aizturētās vēstules atbilst Noteikumu Nr.211 31.punktam, proti, vai bija pamats uzskatīt, ka korespondences saturs apdraud citu cilvēku tiesības, demokrātisku valsts iekārtu, sabiedrības drošību, tiesa norāda turpmāk minēto.

[15.1] *L.P.* adresētā vēstulē (pieteicēja Nr.1260) *(lietas III sējums 38.lapa)*, pieteicējs lūdz adresātu samaksāt valsts nodevu Ls 0,80, kā arī nosūtīt Administratīvajai rajona tiesai dokumentus ar pieteicēja reģistrācijas Nr.609, kā arī minētajai vēstulei pievienoti dokumenti Nr.860 (prasības pieteikums Rīgas Centra rajona tiesai) un Nr.A1228 (Centrālcietuma izziņa).

No lietas materiāliem secināms, ka *L.P.* dēls ir apsūdzētais vai tiesājamais kriminālprocesā un atrodas brīvības atņemšanas iestādē. Kā jau iepriekš konstatēja tiesa, pieteicējs minēto personu ir maldinājis par savu statusu (minēto apliecina pieteicēja vēstule Nr.1123 *lietas III sējums 21. – 23.lapa)* un apsolījis sniegt *L.P.* dēlam juridiskas konsultācijas, par to izpildot pieteicēja lūgumus. Pastāvot šādiem apstākļiem tiesa saskata, ka minētā vēstule apdraudēja *L.P.* labklājību, jo viņa, nezinot pieteicēja personību tērēja gan savus finanšu, gan laika resursus, lai izpildītu pieteicēja lūgumus, cerot saņemt kvalitatīvu juridisko palīdzību sakarā ar dēla kriminālprocesu, kaut arī pieteicējs nav jurists.

Turklāt tiesa nesaskata pamatojumu tam, kādēļ pieteicējs pats personīgi nevarēja nosūtīt vēstulei pievienotos dokumentus tiesai, jo saskaņā ar Noteikumu Nr.211 30.punkta prasībām tiesai adresētā korespondence nav pakļauta pārbaudei un šāda sarakste pieteicējam nevar tikt liegta. Minētais liek domāt, ka pieteicējs savtīgos nolūkos, ar mērķi saņemt no *L.P.* pakalpojumu – valsts nodevas samaksu, sūtīja minēto vēstuli.

[15.2] *V.R.* adresētas vēstules (pieteicēja Nr.1129, 1259, 1253 un 1252) *(lietas III sējuma 28., 24.-25., 26. – 27., 33.-34.lapa).*

Vēstulē Nr.1253, cita starpā, pieteicējs norāda, ka ir jāvāc to personu dati, kuri drīz atbrīvosies vai ir jau atbrīvojušies, tāpat ir norādīts, ka jānosūta vēstule Nr.1512 *K.Z.* (atrodas Matīsa cietumā), kā arī informē, ka *V.R.* var izsaukt ONAP un iztaujāt par viņa personību. Minētās vēstules pielikumā ir vēstule Nr.1252 (adresēt *K.Z.*, *S.Č.* un *S.T.*, kas atrodas brīvības atņemšanas iestādē) un Nr.1259 (adresēta *M.P.* Daugavpils cietumā).

No lietas materiāliem izriet, ka *V.R.* atrodas Daugavpils cietumā. Kā izriet no Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstules Nr.3/1-3103 *(lietas II sējuma 57. – 59.lapa)* tika konstatēts, ka pieteicējs sarakstās ar līdzdalībniekiem savā kriminālprocesā un citos kriminālprocesos un šāda sarakste var traucēt izmeklēšanu kriminālprocesā. Pārbaudot tiesu informācijas sistēmu tiesa konstatē, ka visi iepriekš minētie pieteicēja vēstuļu adresāti ir dalībnieki kriminālprocesos. Pārbaudot lietas materiālus tiesai nerodas šaubas par to, ka Centrālcietums rūpīgi izvērtēja minēto vēstuļu saturu un aizturēšanas nepieciešamību, un minētās vēstules aizturētas pamatoti.

[15.3] *V.M.* adresēta vēstule (pieteicēja Nr.1235) *(lietas III sējuma 39.-40.lapa). V.M.* saskaņā ar lietā esošajiem materiāliem atrodas Grīvas cietumā. Kā izriet no Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstules Nr.3/1-3103 *(lietas II sējuma 57. – 59.lapa)* tika konstatēts, ka pieteicējs sarakstās ar līdzdalībniekiem savā kriminālprocesā un citos kriminālprocesos un šāda sarakste var traucēt izmeklēšanu kriminālprocesā. Pārbaudot tiesu informācijas sistēmas datus, tiesa konstatē, ka *V.M.* ir dalībnieks kriminālprocesā. Pārbaudot lietas materiālus tiesai nerodas šaubas par to, ka Centrālcietums rūpīgi izvērtēja minētās vēstules saturu un aizturēšanas nepieciešamību un minētā vēstule aizturēta pamatoti.

[15.4] *T.B.* adresēta vēstule (pieteicēja Nr.1275) *(lietas III sējuma 35.lapa)*, kurai pievienota vēstule Nr.1274 *(lietas III sējuma 36.-37.lapa).* Pieteicējs lūdz

pārsūtīt pievienoto vēstuli *O.Č.* (notiesātā) vecākiem. Pievienotajā vēstulē minētās personas vecākiem pieteicējs apsola darīt visu, lai panāktu viņu dēla atbrīvošanu.

Ievērojot to, ka pieteicējs nav jurists, tiesa saskata šādos solījumos personu maldināšanu, ko tiesa uzskata par apdraudējumu minēto personu drošībai un labklājībai, tādējādi tiesas ieskatā minētā vēstule aizturēta pamatoti.

[15.5] *E.M.* adresēta vēstule (pieteicēja Nr.1290) *(lietas III sējuma 30.-31.lapa). E.M.* saskaņā ar lietā esošajiem materiāliem atrodas Valmieras cietumā. Kā izriet no Centrālcietuma 2008.gada 18.marta vēstules Nr.3/1-3103 *(lietas II sējuma 57. – 59.lapa)* tika konstatēts, ka pieteicējs sarakstās ar līdzdalībniekiem savā kriminālprocesā un citos kriminālprocesos un šāda sarakste var traucēt izmeklēšanu kriminālprocesā. Pārbaudot tiesu informācijas sistēmu tiesa konstatē, ka *E.M.* ir dalībnieks kriminālprocesā. Pārbaudot lietas materiālus tiesai nerodas šaubas par to, ka Centrālcietums rūpīgi izvērtēja minētās vēstules saturu un aizturēšanas nepieciešamību un minētā vēstule aizturēta pamatoti.

[16] Administratīvā procesa likuma 91.panta pirmā un otrā daļa nosaka kārtību, kādā apstrīdama iestādes plānota vai jau iesākta faktiskā rīcība. Savukārt šī panta ceturtā daļa nosaka, ka citos gadījumos iestādes faktisko rīcību var apstrīdēt un pārsūdzēt tāpat kā administratīvo aktu. No minētās tiesību normas izriet, ka jau pabeigtu faktisko rīcību privātpersona apstrīd augstākā iestādē, un augstākas iestādes lēmumu par apstrīdēto faktisko rīcību pārsūdz tiesā.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs par Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību, kā arī par zaudējumu atlīdzību ir vērsies dažādās prokuratūras iestādēs, kura pieteicēja iesniegumus izskatīšanai pēc būtības pārsūtījusi Ieslodzījuma vietu pārvaldei. No Ieslodzījuma vietu pārvaldes sniegtajām atbildēm pieteicējam, secināms, ka neviena no minētajām atbildēm nesatur pieteicēja iesniegumos norādīto faktu un apstākļu izvērtējumu pēc būtības. Ieslodzījuma vietu pārvalde aprobežojusies ar Noteikumu Nr.211 32.punkta normas atreferējumu, nevērtējot Centrālcietuma faktisko rīcību. Piemēram, 2005.gada 11.oktobra vēstulē Nr.1/10-K/3766 Ieslodzījuma vietu pārvalde, atbildot uz pieteicēja sūdzību, kas bija adresēta Specializētās vairāku nozaru prokuratūrai, paskaidrojusi, ka pieteicēja sūdzības par Centrālcietuma administrācijas rīcību ir nepamatotas, jo pieteicējam pret parakstu ir izskaidroti visi korespondences aizturēšanas iemesli.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējs, apstrīdot Centrālcietuma un Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcību, kā arī ar prasījumu par zaudējumu atlīdzību ir vērsies Tieslietu ministrijā, kura padotībā saskaņā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 2.pantu atrodas Ieslodzījuma vietu pārvalde.

Tieslietu ministrija uz pieteicēja iesniegumiem sniegusi atbildes saskaņā ar likumu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās".

Satversmes 104.pantā ir noteikts, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" (bija spēkā pārsūdzētās faktiskās rīcības izdarīšanas laikā) 1.pants nosaka, ka ikvienai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības griezties valsts un pašvaldību institūcijās ar mutvārdu un rakstveida iesniegumiem, sūdzībām un priekšlikumiem un saņemt atbildi pēc būtības šajā likumā noteiktajā kārtībā. Minēto tiesību normu mērķis ir nodrošināt privātpersonas līdzdalības tiesības valsts pārvaldē, izsakot savu viedokli un saņemot informāciju par valsts pārvaldes iestāžu darbību.

Savukārt Administratīvā procesa likuma 25.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka iesniedzējs ir privātpersona, kura griežas iestādē, lai nodibinātu, grozītu, konstatētu vai izbeigtu konkrētas publiski tiesiskas attiecības. No minētās tiesību normas izriet, ka rezultāts, privātpersonai vēršoties ar iesniegumu iestādē saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 25.pantu, ir konkrētas tiesiskas sekas privātpersonas publiski tiesiskajās attiecībās ar iestādi.

Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisku seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 91.pantu privātpersona ar iesniegumu par iestādes faktisko rīcību vēršas iestādē ar mērķi par iestādes nodoma mainīšanu attiecībā uz privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu aizskarošu iestādes plānotu faktisko rīcību, kā arī par jau iestādes uzsāktas šādas rīcības pārtraukšanu. Attiecībā par jau pabeigtu iestādes faktisko rīcību saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 91.panta ceturto daļu, privātpersonai ir tiesības vērsties ar apstrīdēšanas iesniegumu augstākā iestādē, kā apstrīdot administratīvo aktu. No minētajām tiesību normām secināms, ka rezultāts privātpersonai vēršoties iestādē ar iesniegumu par faktisko rīcību ir faktiskas sekas, kas izpaužas kā lēmums par privātpersonai vēlamas iestādes faktiskās rīcības veikšanu, lēmums par iestādes plānotas vai jau uzsāktas privātpersonai nevēlamas faktiskās rīcības neveikšana vai pārtraukšana, vai lēmums par jau pabeigtas faktiskas rīcības atzīšanu par prettiesisku.

No iepriekš norādītā secināms, ka, lai izvērtētu, vai privātpersonai ir sniedzama atbilde pēc būtības saskaņā ar likumu „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās", iestādei bija jāizvērtē ar kādu mērķi privātpersona ir vērsusies iestādē un kādu rezultātu privātpersona ir vēlējusies panākt.

Konkrētajā gadījumā no pieteicēja iesniegumu satura nepārprotami ir redzams, ka pieteicēja mērķis sākotnēji ir bijis pārtraukt Centrālcietuma administrācijas rīcību, aizturot pieteicēja korespondenci, bet pēc pieteicēja informēšanas par korespondences aizturēšanu, sekojošās sūdzībās un iesniegumos, kurus izskatījusi Ieslodzījuma vietu pārvalde un Tieslietu ministrija, mērķis bija atzīt par prettiesisku Centrālcietuma rīcību, aizturot pieteicēja korespondenci, neizskaidrojot pieteicējam aizturēšanas iemeslus, kā arī saņemt morālo un materiālo zaudējumu atlīdzību par šādu prettiesisku iestādes rīcību. Līdz ar to, Tieslietu ministrijai pieteicēja iesniegumi par Ieslodzījuma vietu pārvaldes rīcību zemākas iestādes – Centrālcietuma – kontrolē bija jāizskata Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā, izvērtējot minēto iestāžu faktiskās rīcības tiesiskumu un, ņemot vērā, ka apstrīdētā faktiskā rīcība jau bija pabeigta, jāpieņem pamatots lēmums par iestāžu veiktās faktiskās rīcības tiesiskumu, attiecīgi lemjot par iespējamo zaudējumu atlīdzību prettiesiskuma konstatēšanas gadījumā.

No iepriekš norādītā secināms, ka Tieslietu ministrija, kļūdaini izvērtējot piemērojamās tiesību normas, sniedzot pieteicējam atbildes saskaņā ar likuma „Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību iestādēs", pēc būtības nevērtējot Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktisko rīcību, kas izpaudās kā pieteicēja sūdzību par korespondences aizturēšanu neizskatīšana pēc

būtības, aprobežojoties ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes pieteicējam sniegto atbilžu virspusēju izvērtējumu, ir rīkojusies pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 81.panta pirmajā daļā noteikto, ka augstāka iestāde, saņemot apstrīdēšanas iesniegumu, izskata lietu vēlreiz pēc būtības kopumā vai tajā daļā, uz kuru attiecas iesniedzēja iebildumi. Līdz ar to šāda Tieslietu ministrijas rīcība ir atzīstama par prettiesisku.

[17] Administratīvā procesa likuma 92.pants nosaka, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personīgo kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Valsts pārvaldes iekārtas iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) 5.panta pirmā daļa nosaka, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu ir cietušajam, proti, privātpersonai, kas ir prettiesiska administratīvā akta adresāts vai trešā persona Administratīvā procesa likuma izpratnē, kā arī privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta vai kuru tieši skar iestādes prettiesiska faktiskā rīcība. Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmo daļu tiesības uz zaudējumu atlīdzību rodas, ja starp iestādes faktisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saite starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa nosaka, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesisku administratīvu aktu vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ. Savukārt šī panta trešajā daļā ir noteikts, ka mantisks zaudējums aptver arī izmaksas, kas saistītas ar juridisko palīdzību, kuras atlīdzina Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, nepārsniedzot Ministru kabineta noteikumos paredzēto apmēru.

No minētajām tiesību normām, attiecinot tās uz izskatāmo gadījumu, secināms, ka privātpersonai, pret kuru ir tieši vērsta iestādes prettiesiska rīcība, ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu (ietverot arī izmaksas par juridisko palīdzību), kas tai nodarīts ar iestādes prettiesisku rīcību, ja starp iestādes rīcību un privātpersonai nodarīto zaudējumu pastāv tiešs cēlonisks sakars.

[18] Attiecībā par pieteicēja prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzību par ieguldīto juridisko darbu dokumentu sagatavošanā iesniegšanai tiesai un gaidāmo tiesas sēdi, tiesa atzīst par nepamatotu.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta ceturtā daļa nosaka, ka par mantisko zaudējumu neuzskata laiku un pūles, ko privātpersona veltījusi konkrētās lietas risināšanai. No minētās tiesību normas izriet, ka privātpersonas ieguldītais darbs un pūles konkrētas lietas risināšanai, kas ietver sevī privātpersonas, kā procesa dalībnieka, ieguldīto darbu gan pieteikuma sagatavošanā un iesniegšanā tiesai, gan arī citu Administratīvā procesa likuma 145.panta pirmajā un otrajā daļā piešķirto tiesību īstenošanā ieguldīto darbu, tajā skaitā gatavošanās tiesas sēdei un piedalīšanās tajā.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicēja prasījuma par mantisko zaudējumu atlīdzību pamats, kā to norādījis pieteicējs pieteikumā (sk. šī sprieduma 2.3.punktu) ietver tieši pieteicēja paša veikto darbu, sagatavojoties lietas iztiesāšanai.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, tiesa secina, ka pieteicēja ieguldītais darbs, sagatavojot pieteikumu tiesai, kā arī ieguldītai darbs citu procesuālo tiesību īstenošanā, tajā skaitā piedalīšanās tiesas sēdē, nav uzskatāms par mantisku zaudējumu Zaudējumu atlīdzības likuma izpratnē. Kā citā lietā norādījis Senāta Administratīvo lietu departaments, ja persona savu lietu risina pati, viņai nerodas

izdevumi, kas saistīti ar juridiskās palīdzības sniedzēja darba apmaksu. Ja izdevumi nerodas, tad nav pamata runāt par mantisko zaudējumu *(sk. Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 2.jūlija lēmuma lietā Nr.A42464208 6.punktu)*. Līdz ar to pieteicēja prasījums par materiālo zaudējumu atlīdzību par pieteicēja ieguldīto juridisko darbu atzīstams par nepamatotu.

[19] Zaudējumu atlīdzības likuma 11.panta pirmā daļa nosaka, ka mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un apmērs tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, nenosakot, uz ko gulstas pierādīšanas pienākums. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 107.pantu, lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu tiesisku un taisnīgu lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī savāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas (objektīvās izmeklēšanas princips). Taču attiecībā par mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma apmēra noteikšanu Administratīvā procesa likuma 97.pants paredz piemērot civiltiesību principus. Viens no civilprocesa tiesību principiem ir pušu līdztiesības un sacīkstes princips, kas attiecībā par pierādījumu nodrošināšanu ietverts Civilprocesa likuma 93.pantā, kas nosaka, ka katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Tādējādi zaudējumu atlīdzības apmēra noteikšanā pieradīšanas pienākums vispirms gulstas uz prasītāju.

Tiesa konstatē, ka vienīgais pierādījums lietā pieteicēja prasījumam par materiālo zaudējumu aizturēto vēstuļu pastmarku vērtībā atlīdzību ir pieteicēja paskaidrojumi. Administratīvā procesa likuma 161.panta pirmā daļa nosaka, ka administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi, atzīstami par pierādītiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. No minētās tiesību normas izriet, ka par pierādīšanas līdzekli nevar būt pieteicēja paskaidrojumi, kurus neapstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi lietā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 152.panta pirmā daļa nosaka, ka tiesa pieļauj tikai likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus.

Ņemot vērā iepriekš norādīto, tiesa atzīst pieteicēja prasījumu par materiālo zaudējumu aizturēto vēstuļu pastmarku vērtībā atlīdzību par nepierādītu un līdz ar to par nepamatotu.

[20] Attiecībā par pieteicēja prasījumu par personiskā kaitējuma atlīdzinājumu, tiesa konstatē, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmajā daļā noteikts, ka personiskais kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Ievērojot to, ka pieteicējam saskaņā ar Noteikumu Nr.211 prasībām ir tiesības zināt korespondences aizturēšanas iemeslus un konkrētajā gadījumā tiesa konstatēja, ka Centrālcietums nav pienācīgā kārtā izskaidrojis pieteicēja vēstuļu aizturēšanas iemeslus, tiesa konstatē, ka tādā veidā ir aizskartas pieteicēja personiskās nemantiskās tiesības un ar likumu aizsargātās intereses.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma

smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pants paredz, ka personisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Personiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 5000 latiem. Ja nodarīts smags personiskais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 7000 latiem, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 20 000 latiem.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.pantam cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu. Cietušais nav tiesīgs saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos.

Konkrētajā gadījumā tiesa konstatē, ka pieteicējam bija iespējams novērst savu tiesisko interešu aizskārumu (personisko kaitējumu), lūdzot Centrālcietuma administrāciju izskaidrot korespondences aizturēšanas iemeslus, bet pieteicējs to nav darījis. Tiesa, ievērojot pieteicēja tiesāšanās pieredzi un aktīvo saraksti ar valsts pārvaldes institūcijām, konstatē, ka pieteicējam ir tādas zināšanas un spējas, lai to izdarītu, bet pieteicējs apzināti to nav darījis, tādējādi veicinājis sev nodarītā personiskā kaitējuma rašanos, tādējādi pieteicējs atzīstams par līdzatbildīgu sev nodarītā kaitējuma radīšanā, kaut viņam bija iespēja to novērst.

Kā jau tiesa spriedumā atzina, konkrētās pieteicēja vēstules ir aizturētas pamatoti un vienīgais pārkāpums no atbildētāja puses ir apstāklis, ka pieteicējam netika izskaidroti korespondences aizturēšanas iemesli. Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicēja tiesību aizskārums nav būtisks un par to nav nosakāms personiskā kaitējuma atlīdzinājums naudā.

[21] Apkopojot iepriekš izvērtēto, tiesa secina, ka Centrālcietuma faktiskā rīcība ir atzīstama par prettiesisku, bet pieteicēja pieteikums daļā par materiālo zaudējumu un personiskā kaitējuma atlīdzību atzīstams par nepamatotu un līdz ar to noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246. - 251.pantu, 289. - 291. pantu, 255.panta trešo daļu, tiesa

nosprieda:

apmierināt *B.K.* pieteikumu daļā par Centrālcietuma administrācijas rīcības atzīšanu par prettiesisku un atzīt Centrālcietuma administrācijas faktisko rīcību par prettiesisku;

noraidīt *B.K.* pieteikumu daļā par personiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzību.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesnese /paraksts/ A.Pāvele

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas
tiesnese _____ A.Pāvele
Rīgā, 2010.gada 27.aprīlī